

10

LLENGUA I CULTURA

RESUM

La inversió global en cultura el 2017 (segons dades de l'última edició de l'anuari d'estadístiques culturals) fou de 109.732.000 euros, un 18% superior a l'any anterior. Si bé hem analitzat els pressupostos públics de les diferents administracions dels anys 2018 i 2019, i aportat la informació accessible, ens tornam a trobar amb dificultats d'interpretació donades les modificacions anuals en les competències dels departaments, o la lectura diversa que es realitza. Per exemple, el pressupost del Govern balear varia substancialment si s'inclouen les aportacions de l'ITS a patrimoni cultural o no s'hi inclouen, o si s'hi inclouen les despeses de les secretaries generals que afecten directament cultura o no s'hi inclouen.

Sí que hem pogut determinar que entre els anys 2017 i 2019 les administracions públiques incrementen els pressupostos destinats a cultura i, en general, l'aposta més ferma es realitza en la valoració del patrimoni de les Illes. Hem volgut il·lustrar les polítiques que dissenyen aquests pressupostos, en aquells casos en què hem trobat la informació.

L'ocupació en cultura va decreïxer entre el 2017 i el 2018, i torna a incrementar-se l'any 2019, coincidint amb un major nombre d'empreses culturals i amb aquesta inversió superior en cultura que realitzen les administracions públiques. Més de 5.000 persones s'incorporen al treball cultural durant l'any 2019. Les empreses, però, continuen sent de petita dimensió i gairebé el 90% tenen un màxim de dos assalariats en la seva estructura organitzativa.

En relació amb el turisme cultural, es manifesta que només un 0,7% de persones residents a Espanya que viatgen amb motius principalment culturals ho fan a les Illes Balears, una informació contradictòria amb la riquesa de béns d'interès cultural (BIC) existents a les Balears, un total de 3.068 béns que representen més d'un 17% del conjunt de BIC de l'Estat espanyol.

10.1.

L'ESTAT DE LA CULTURA

10.1.1. INTRODUCCIÓ

Dur a terme un estudi exhaustiu sobre l'estat de la cultura a les Illes Balears és una tasca de certa complexitat a causa de la manca de dades específiques, la manca de criteris unificats en l'aportació d'informació i la inexistència o la dispersió d'avaluacions i memòries en l'àmbit de la cultura.

L'Anuari d'estadístiques culturals, que anualment publica el Ministeri de Cultura i Esports; l'Enquesta de població activa, en l'àmbit cultural de l'Institut Nacional d'Estadística, i el recull de dades que realitza l'Ibstat partint d'aquests documents, esdevenen les fonts més útils per elaborar aquesta diagnosi, però no es basen en els mateixos períodes de temps i, per tant, la interpretació resulta complexa, i la comparació, difícil.

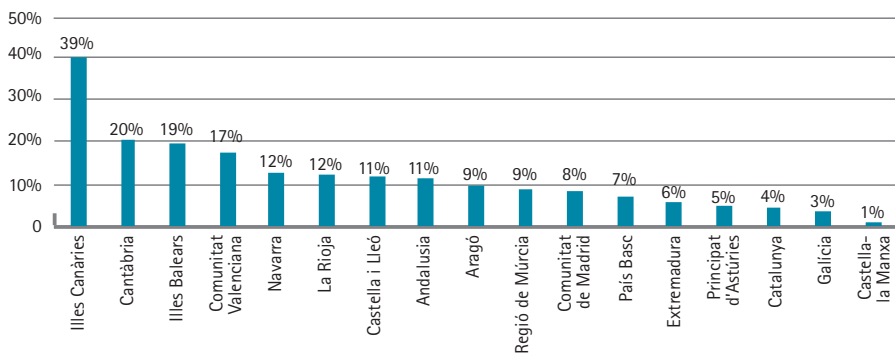
Enguany hem aprofundit l'anàlisi entorn del finançament públic de la cultura bastant-nos, en primer lloc, en l'Anuari d'estadístiques culturals del 2019 —la darrera publicació—, que analitza períodes diferents; en general es basa en la informació del 2017 i en algun cas del 2019, i, quan inclou la informació integrada en l'Enquesta de població activa en l'àmbit cultural de l'Institut Nacional d'Estadística, ofereix dades sobre els anys 2018-2019.

10.1.2. EL FINANÇAMENT PÚBLIC DE LA CULTURA

Les Illes Balears és una de les comunitats autònomes que més ha augmentat el pressupost destinat a l'activitat cultural l'any 2017, com queda recollit al gràfic III-10.1., d'increment de la despesa pública total en cultura de les comunitats autònomes (2016-2017).

Gràfic III-10.1.

Increment de la despesa pública total en cultura de les comunitats autònomes (2016-2017)

Font: Anuari d'estadístiques culturals 2019, del Ministeri de Cultura i Esports

Només les Canàries i Cantàbria superen l'increment del 19% dels pressupostos culturals a les Balears.

Si l'any 2016 les administracions públiques de les Illes Balears van destinar a la cultura un total de 93.130.000 euros (teint en compte les despeses liquidades per l'Administració autonòmica, els consells insulars i els ajuntaments), el 2017 aquesta despesa augmenta fins a la quantitat de 109.732.000 euros, un augment d'un 18%, en què destaca l'increment del 45% dels consells insulars. (Vegeu quadre III-10.1.)

La inversió de cadascuna de les administracions en cultura manté unes proporcions similars a les del 2016, tot i que l'aportació dels ajuntaments es redueix i enguany representa un 57% del total de la despesa, un percentatge inferior al 64% del 2016, i els consells insulars passen de representar el 19% al 24% del 2017. (Vegeu el gràfic III-10.2., del percentatge d'inversió en cultura per administració a les Illes Balears 2017.)

En general, l'any 2017 és un any d'increment en la inversió pública en cultura.

Les polítiques públiques dels consells insulars el 2017 demostren una aposta contundent per l'acció cultural: el pressupost s'incrementa en un 45%. També el Govern mostra més compromís amb la cultura augmentant un 29% els seus pressupostos entre l'any 2016 (16.397.713) i 2017 (21.158.341). Els ajuntaments augmenten —més tímidament— només un 9% els seus pressupostos en matèria de cultura.

Les dades de l'Anuari d'estadístiques culturals del Ministeri de Cultura i Esports il·lustren sobre la distribució pressupostària per diferents àmbits d'actuació. Aquesta informació no està disponible en el cas de les despeses realitzades pel Govern, però sí en el cas d'ajuntaments i consells insulars. (Vegeu la informació al quadre III-10.2.: despesa pública administracions públiques de les Illes Balears en cultura.)

Els ajuntaments concentren la despesa en la promoció cultural (cultura de proximitat, subvencions, entitats o centres) i en les festes populars i actes festius, fet que mostra que la dinamització cultural dels municipis és una de les seves prioritats.

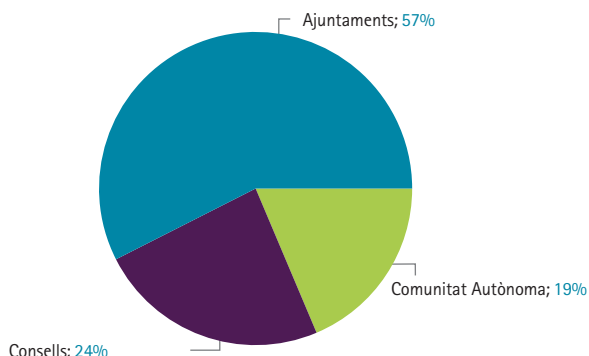
QUADRE III-10.1. INVERSIÓ EN CULTURA PER ADMINISTRACIÓ A LES ILLES BALEARS (EN MILERS D'EUROS). 2016-2017

	2016	2017	Increment 2016-2017
Comunitat Autònoma	17.197 €	20.448 €	18,9%
Consells	18.081 €	26.221 €	45,0%
Ajuntaments	57.852 €	63.063 €	9,0%
TOTAL	93.130 €	109.732 €	

Font: Anuari d'estadístiques culturals 2019. Ministeri de Cultura i Esports

Gràfic III-10.2.

Percentatge d'inversió en cultura per Administració a les Illes Balears (en euros). 2017

Font: Anuari d'estadístiques culturals 2018. Ministeri de Cultura i Esports

QUADRE III-10.2. DISTRIBUCIÓ DE LA DESPESA EN CULTURA A LES ILLES BALEARS PER ADMINISTRACIÓ INSULAR I LOCAL I PER TIPUS D'ACTUACIÓ (EN MILERS EUROS). 2017

	Ajuntaments 2017	Consells Insulars 2017
Protecció i gestió del patrimoni	5.994	11.618
Arxius	1.148	221
Biblioteques	6.452	1.578
Equipaments culturals i museus	8.786	1.115
Festes populars i actes festius	14.484	45
Promoció cultural	17.913	9.368
Administració general de la cultura	8.286	2.276

Font: Anuari d'estadístiques culturals 2019. Ministeri de Cultura i Esports

Tant els consells insulars com els ajuntaments inverteixen de manera decidida pel patrimoni, que és l'àmbit en el qual apliquen l'increment més important. És destacable que els consells gairebé doblen el pressupost en patrimoni entre el 2016 i el 2017, amb un increment de 94%. En canvi, els consells redueixen un 32% l'aportació en cultura popular i actes festius. (Vegeu el gràfic III-10.3.)

10.1.2.1. Govern de les Illes Balears: pressupost de Cultura

Any 2017

L'any 2017 el pressupost de la Direcció General de Cultura augmenta fins a un 28%. En total, són 20.906.324 euros, dels quals 3.600.000 es transfereixen a l'Institut d'Estudis Baleàrics i 5.600.000 són transferits

a l'Orquestra Simfònica de les Illes Balears. Ambdós presenten increments notables respecte de l'any passat.

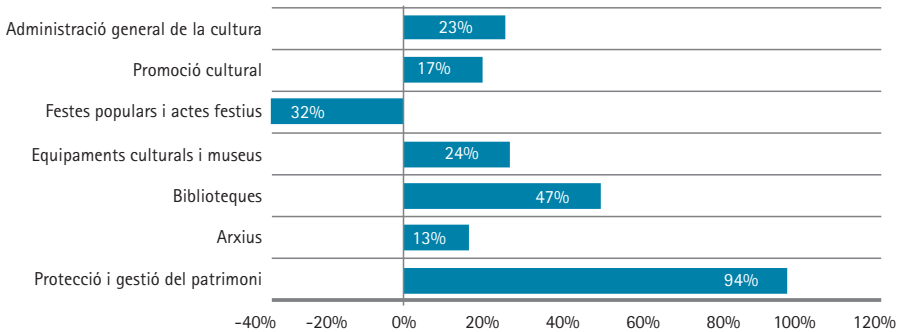
Destaca, així mateix, la pujada de pressupost per a l'Institut Ramon Llull (500.000 euros) per a activitats de projecció exterior de la cultura i la llengua catalanes; el creixement del pressupost pel programa didàctic Viu la Cultura (150.000 euros) i els 200.000 per desenvolupar la Llei de fosses i memòria històrica.

Evolució 2017-2019

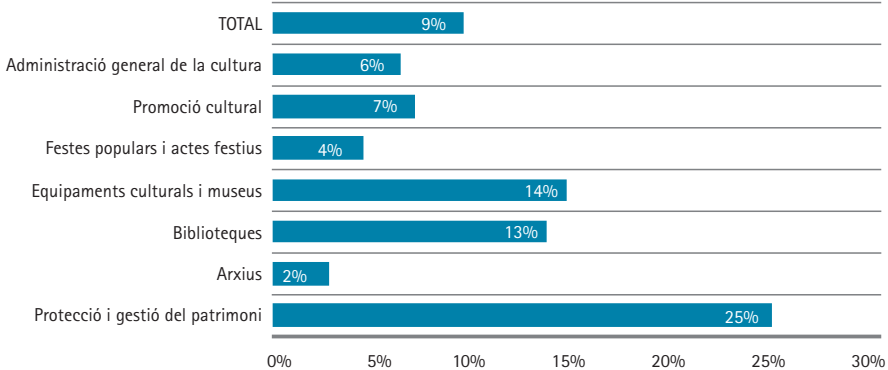
Entre el 2017 i el 2019 el pressupost de Cultura augmenta un 19,77%: dels 21.158.341 euros del 2017 als 25.341.517 euros de l'any 2019. A més, Cultura rep una aportació extraordinària de l'impost de turisme sostenible que l'any 2019 ascendeix a 1.970.793 euros. (Vegeu el quadre III-10.3. i el gràfic III-10.4.)

Gràfic III-10.3.

Evolució del pressupost dels consells insulars entre 2016-2017, per àmbit d'actuació

Evolució del pressupost dels ajuntaments entre 2016-2017, per àmbit d'actuació.

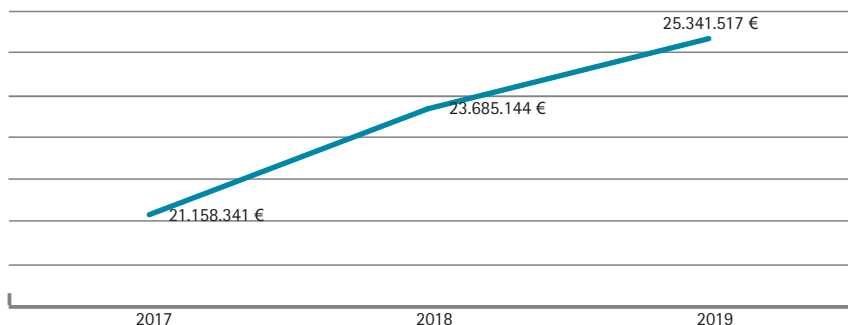
Font: Anuari d'estadístiques culturals 2019. Ministeri de Cultura i Esports

QUADRE III-10.3. PRESSUPOST DEL GOVERN DE LES ILLES BALEARS EN MATÈRIA DE CULTURA 2017-2019

Conselleria de Cultura del Govern Balear	2017	2018	2019
Biblioteca Pública de Maó	330.507	415.680	424.641
Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera	782.454	820.970	924.328
Museu de Menorca	253.055	314.701	331.249
DG Cultura	16.651.985	18.606.481	19.779.379
Arxiu General de l'Administració	334.852	344.531	286.855
Biblioteca pública de Palma	1.176.414	1.290.778	1.364.507
Arxiu del Regne de Mallorca	833.034	1.050.931	1.158.504
Museu de Mallorca	794.023	841.072	1.072.054
TOTAL	21.158.341	23.685.144	25.341.517
Fons d'Impuls del Turisme Sostenible, Cultura			1.970.793

Font: Govern de les Illes Balears. <https://pressupostsillesbalears.cat/ca/>

Gràfic III-10.4.
Evolució del pressupost Govern de les Illes Balears 2017-2019

Font: Govern de les Illes Balears. <https://pressupostsillesbalears.cat/ca/>

Segons la *Memòria 2018-2019* de la Conselleria de Cultura¹, la prioritat en matèria de cultura —reflecteda en el pressupost anual— va ser una ferma aposta pels equipaments culturals, que s'apugen gairebé un 25%. També el

1. <http://www.placulturaib.cat/wp-content/uploads/2019/06/MEMORIA-2018-2019-PdC-1.pdf>

compromís amb els sectors culturals i l'aposta per l'educació en cultura són altres àmbits en què la Conselleria de Cultura, Participació i Esports, que va augmentar el pressupost de les subvencions a projectes i entitats culturals, i va desenvolupar projectes educatius i de mediació cultural.

Els museus i equipaments culturals es doten de més personal, amb 16 places de nova creació que suposen un 36% d'increment pressupostari de la partida de recursos humans.

La conselleria, en la mateixa memòria, destaca les següents deu actuacions durant el bienni 2018-2019:

- L'elaboració del primer pla estratègic de cultura per a les Illes Balears.
- La creació de nous mecanismes per a la participació ciutadana i la democratització de la cultura: el Consell de la Cultura de les Illes Balears.
- L'ampliació de recursos humans i materials de la xarxa d'equipaments culturals del Govern.
- L'elaboració del mapa d'equipaments culturals.
- L'impuls de nous espais per a la cultura.
- El desplegament de noves actuacions en matèria de patrimoni.
- L'increment de manera progressiva i continuada del pressupost de cultura.
- L'ampliació del programa educatiu Viu la Cultura.
- La redacció del document de mediació i educació cultural.
- Les primeres passes contra la precarietat del sector cultural.

- La creació i posada en marxa l'Institut d'Indústries Culturals de les Illes Balears, que ha activat les primeres mesures.
- La creació, actualització o modificació de normatives reguladores de la cultura i el patrimoni.

La *Memòria 2018-2019* destaca també les inversions pressupostàries següents:

- Prop d'un 25% d'augment per als equipaments culturals.
- Un 45,83% d'increment per al suport al teixit cultural.
- Aposta per programes d'educació i cultura, amb un 75% d'increment pel programa educatiu Viu la Cultura.
- Un 36% d'increment en recursos humans.

10.1.2.2. Consell Insular de Mallorca: pressupost en cultura

Any 2017

L'any 2017 el Departament de Cultura, Patrimoni i Esports augmenta el pressupost en un 0,5%. Alguns dels objectius que es proposen són: un nou pla estratègic de subvencions culturals i de foment de la llengua catalana; el desenvolupament del Pla Estratègic 2016-2019, abordant projectes com el Museu d'Art del Consell (Centre Cultural la Misericòrdia, Palau Reial i el Museu Krekovik); el projecte Xarxa Mallorca Literària, el desplegament del Reglament del Sistema Bibliotecari de Mallorca, o el programa de patrimoni que

prioritza la conservació de les torres de defensa i un pla de rehabilitació de molins, el projecte de rehabilitació del monestir de Bellpuig.

Evolució 2017-2019

L'any 2019 el Consell de Mallorca culmina un procés de materialització i consolidació de canvis impulsats els anys anteriors per dinamitzar l'escena cultural a Mallorca i per fer realitat projectes com la Casa Blai Bonet i la represa de la restauració del monestir de Bellpuig. (Vegeu el quadre III-10.4. i el gràfic III-10.5.)

Entre les línies d'actuació prioritàries per a l'any 2019, el Consell de Mallorca destacava:

- L'increment d'un 11,8% del pressupost destinat al Pla Estratègic de Subvencions de Cultura (3,4 milions d'euros per a l'any 2019) i que integrava la segona convocatòria del Catàleg d'activitats culturals del consell (CACIM), amb un pressupost 2018-2019 de 800.000 euros, els circuits culturals Cultura en Xarxa i CAEM, a més d'incloure una nova línia específica d'activitats per a les biblioteques municipals.
- Nova convocatòria d'ajuts destinada a fomentar l'edició del llibre digital, dotada amb 50.000 euros i augment de pressupost en altres línies de subvencions com la d'arts escèniques —65.000 euros més, fins als 365.000 euros—, la de cinema i audiovisual —50.000 euros més fins als 250.000 euros, amb especial atenció als documentals— i una nova línia destinada a l'organització de

festivals de teatre amateur —10.000 euros.

- La Fundació Mallorca Literària també augmentava el seu pressupost, amb una dotació de 838.387 euros (+33,7%) gràcies a l'impuls de la Casa Blai Bonet Centre de Poesia a Santanyí.
- Primeres accions del Museu d'Art del Consell de Mallorca, amb la inauguració de dues exposicions permanents del Fons d'Art del Consell: una dedicada als artistes mallorquins de final del segle XIX i primera meitat del XX i una segona dedicada als artistes estrangers que han creat a Mallorca. El pressupost d'adquisició d'obres d'art del Departament de Cultura: dels 60.000 euros l'any 2018 als 100.000 euros per al 2019.

10.1.2.3. Consell Insular de Menorca

Entre l'any 2017 i 2018, el Consell Insular de Menorca prioritza les inversions següents: la promoció de la candidatura i els treballs preparatoris del nou expedient de la Menorca talaiòtica; s'incrementa un 40% la partida destinada als ajuts a la investigació i conservació de la Menorca talaiòtica i es duen a terme restauracions per afegir valor a la candidatura de Menorca Talaiòtica com a patrimoni mundial de la Unesco, amb la qual cosa es reflecteix un augment del pressupost en patrimoni del 2017 al 2018.

S'aprova el V Pla de Gestió del Patrimoni Històric de Menorca, que disposa d'una partida específica per a inversions programades de 120.000 euros i també de les

contribucions del Ministeri de Foment i un 46% a través de l'import turístic. Tot l'esforç referma l'aposta estratègica per fer de

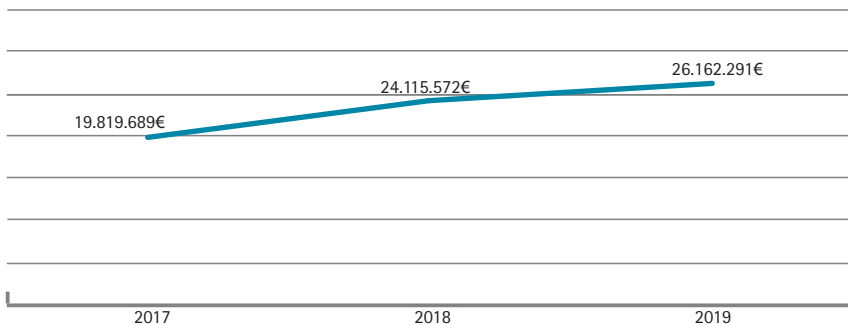
Menorca un lloc de referència en protecció, conservació, investigació i difusió del patrimoni arqueològic.

QUADRE III-10.4. PRESSUPOST DEL CONSELL DE MALLORCA EN MATÈRIA DE CULTURA 2017-2019

Consell de Mallorca	2017	2018	2019
Administració cultura i patrimoni	2.501.022	2.611.752	
Biblioteques, museus i arxius	1.064.870	1.216.418	1.082.360
Edifici Krekovic	219.057	324.500	326.692
Fundació Museu Llorenç Villalonga	620.000		
Fundació Mallorca Literària		627.000	838.388
Promoció cultural	4.258.000	5.889.588	5.266.000
Museu d'art	120.000	45.000	45.000
Administració cultura	3.447.884	3.385.967	3.689.966
Servei de patrimoni	3.349.528	4.907.867	4.595.329
Teatre Principal	197.792	204.143	219.298
Fundació Teatre Principal	4.041.536	4.803.336	10.099.260
Centenari Ramon Llull		100.000	
TOTAL	19.819.689	24.115.572	26.162.291

Font: Consell Insular de Mallorca. <https://seu.conselldemallorca.net/pressuposts>

Gràfic III-10.5.
Evolució del pressupost del Consell de Mallorca 2017-2019

Font: Govern de les Illes Balears. <https://pressupostsillesbalears.cat/ca/>

En l'àmbit de la creació cultural, destaca la incorporació de noves línies de suport a les disciplines de la creació artística: arts visuals, producció audiovisual, un pla de foment de les arts escèniques, un pla de suport als autors literaris de Menorca, i en l'àmbit musical l'aposta per convertir l'OCIM en l'orquestra professional de referència a Menorca.

L'objectiu d'aquestes iniciatives és doble: d'una banda, aconseguir més incidència de la creació cultural en la societat menorquina; de l'altra, enfortir les estructures professionals i el mercat cultural, ja que la cultura fa una aportació gens menyspreable a l'economia de l'illa. L'any 2017, a més, es destina una partida específica per al desenvolupament de l'Any Pasqual Calbó, declarat pel Ple del Consell Insular de Menorca el novembre de 2015.

L'any 2019 el pressupost del Consell de Menorca redueix l'aportació destinada a patrimoni històric, però també cal tenir en compte que és l'any que la CAIB augmenta en un 14,9% les aportacions a Menorca, que va rebre prop de 116 milions d'euros. (Vegeu el quadre III-10.5. i el gràfic III-10.6.)

10.1.2.4. Consell Insular d'Eivissa

El Consell Insular d'Eivissa gestiona les polítiques culturals des del Departament de Cultura, Educació i Patrimoni. Articula les polítiques patrimonials i gestiona l'Arxiu d'Imatge i So, el Museu d'Etnografia d'Eivissa, l'Auditori de Cas Serres, el Casal d'Entitats de Cas Serres, Sa Nostra Sala, la Biblioteca Pública Insular d'Eivissa, la Xarxa de Biblioteques d'Eivissa, l'Enciclopèdia d'Eivissa i Formentera i el Servei d'Assessorament Lingüístic. (Vegeu el quadre III-10.6. i el gràfic III-10.7.)

10.1.2.5. Consell Insular de Formentera

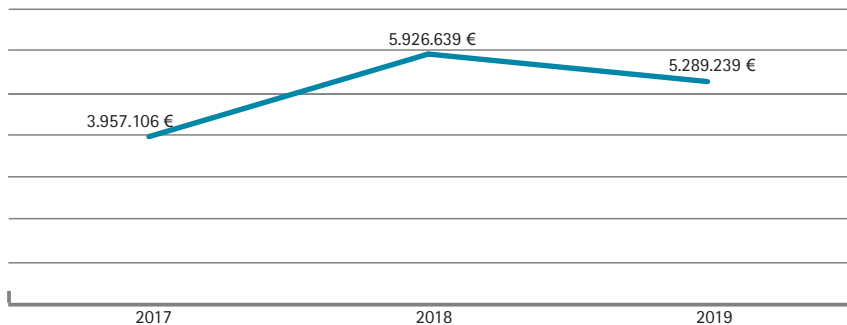
Enguany no ha estat possible obtenir la despesa pública en l'àmbit cultural realitzada pel Consell de Formentera a partir del portal de transparència, tot i que cal remarcar el detall i l'exhaustivitat en què es publica el pressupost de despesa. Algunes dades, però, poden incloure errors i, davant d'aquesta possibilitat, hem preferit no incloure-hi la informació.

QUADRE III-10.5. PRESSUPOST DEL CONSELL DE MENORCA EN MATÈRIA DE CULTURA 2017-2019

Consell de Menorca	2017	2018	2019
Patrimoni històric	1.024.398	2.346.751	1.573.404
Creació i promoció cultural	985.749	1.262.856	1.299.299
Joventut	875.721	949.681	1.010.069
Patrimoni documental i biblioteques	368.820	492.370	504.354
Museu de Menorca	220.815	236.838	241.567
Biblioteca pública de Maó i arxiu històric	193.569	208.569	212.740
Direcció del Departament de cultura i educació	151.797	234.528	237.087
Política lingüística i cultura popular	136.237	195.046	210.719
	3.957.106	5.926.639	5.289.239

Font: Consell de Menorca. <https://menorca.dondevanmisimpuestos.es/es/politicas/33/cultura#view=functional&year=2019>

Gràfic III-10.6.
Evolució del pressupost del Consell de Menorca 2017-2019

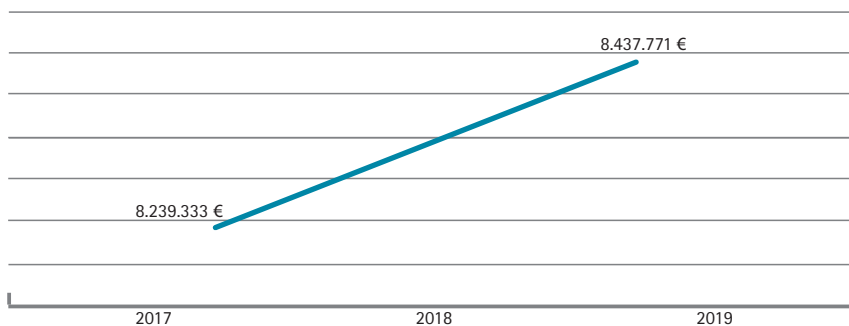
Font: Consell Insular de Menorca. <https://menorca.dondevanmisimpuestos.es/es/politicas/33/cultura#view=funcional&year=2019>

QUADRE III-10.6. PRESSUPOST DEL CONSELL D'EIVISSA EN MATÈRIA DE CULTURA 2017-2019

Consell d'eivissa	2017	2018	2019
Protecció del patrimoni	3.175.992	3.183.744	NO PUBLICAT
Promoció cultural	2.530.994	2.881.743	
Pla Integral de Joventut	1.342.927	1.052.223	
Campament Cala Jondal	530.986	684.371	
Equipaments culturals Cas Serres	463.778	446.874	
Biblioteques públiques Cas Serres	194.656	188.816	
TOTAL	8.239.333	8.437.771	

Font: Consell insular d'Eivissa: <https://eivissa.dondevanmisimpuestos.es/ca/politicas/33/cultura#view=funcional&year=2020>

Gràfic III-10.7.
Evolució del pressupost del Consell d'Eivissa 2017-2019

Font: Consell insular d'Eivissa: <https://eivissa.dondevanmisimpuestos.es/ca/politicas/33/cultura#view=funcional&year=2020>

10.1.3. CREADORS, INDÚSTRIA CULTURAL I TREBALLADORS DE LA CULTURA

10.1.3.1. Creadors i creadores

L'estudi de la Unesco «Culture & working conditions for artists. Implementing the 1980. Recommendation concerning the Status of the Artist», del 2019, dibuixa un panorama de sector cultural pessimista, que no sembla millorar amb el temps.

Informa la Unesco que un 20% dels treballadors de la cultura treballen a temps parcial; la diferència de gènere és substancial, un 28% de les dones en comparació amb el 18% dels homes que treballen a temps parcial.

Hi treballen principalment com a autònoms o amb feines intermitents i els ingressos disminueixen, fluctuen i romanen incerts. El resultat és que paguen pocs impostos, fet que condueix a un menor accés a la seguretat social, les pensions i altres prestacions assistencials. L'informe diu, textualment, que en realitat la subvenció més gran per a les arts i la cultura no prové de governs o del sector privat, sinó dels

mateixos artistes en forma de mà d'obra no remunerada o infravalorada.

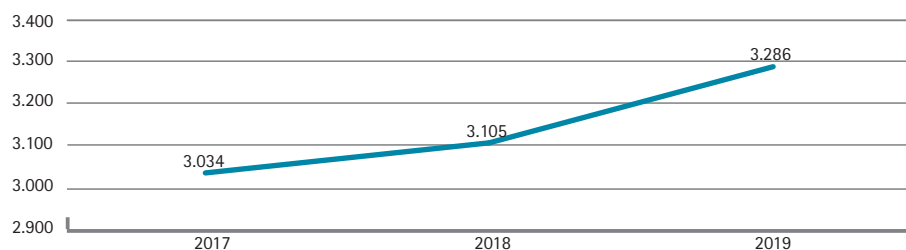
Malauradament, no tenim dades sobre les condicions de treball dels artistes a les Illes Balears, però no ha millorat la situació des de la publicació de l'únic informe sobre l'activitat econòmica dels artistes a Espanya, de Marta Pérez Ibáñez i Isidro López-Aparicio², que van dur a terme enquestes a més de 1.100 artistes d'edats, procedències i disciplines diverses. Aquests autors exposaven que només el 15% dels creadors poden viure de la seva feina, la meitat cobra una quantitat inferior al salari mínim interprofessional; el preu de venda de les seves obres és d'una mitjana d'entre 100 i 500 euros, i el 80% ha cotitzat una mitjana de cinc anys.

10.1.3.2. El teixit cultural empresarial

El nombre d'empreses dedicades a les activitats culturals a les Illes Balears s'ha incrementat. L'any 2019 hi ha a les Illes Balears 3.286 empreses, un 6% més que el 2018, que n'operaven 3.105. (Vegeu el gràfic III-10.8.)

2. PÉREZ IBÁÑEZ, Marta; LÓPEZ-APARICIO, Isidro (2017). *La actividad económica de los/las artistas en España*.

Gràfic III-10.8.
Evolució del nombre d'empreses culturals a les Illes Balears (2017-2019)

Font: Institut Nacional d'Estadística (INE)

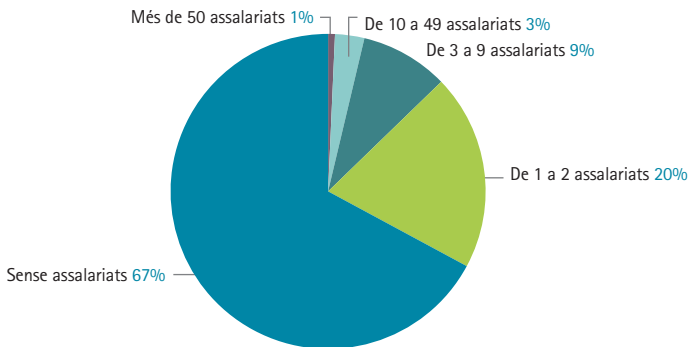
La dimensió del teixit cultural a les Illes Balears

L'any 2019, del total d'empreses culturals de les Illes Balears, un 67% no tenen assalariats i un 20% tenen entre un i dos assalariats. Prop d'un 90% de les empreses tenen menys de dos assalariats; fet que permet comprovar que el sector continua conformat essencialment per persones autònomes i petites empreses. (Vegeu el gràfic III-10.9. i el quadre III-10.7.) (Vegeu informació detallada i l'evolució

2017-2019 al [quadre IIIA10.1.](#), referent al nombre d'empreses culturals actives a les Illes Balears per nombre d'assalariats, 2016-2019.)

Les dades sobre les empreses culturals procedeixen de l'Institut Nacional d'Estadística i s'han tingut en compte els següents epígrafs del CNAE (Classificació nacional d'activitats econòmiques) i, per tant, hi poden haver lleugeres variacions respecte d'altres estudis segons la inclusió d'alguns epígrafs que han anat variant per anys.

Gràfic III-10.9.
Percentatge d'empreses culturals per nombre d'assalariats. 2019

Font: MCUD, Explotació de l'enquesta de població activa en l'àmbit cultural; INE, Enquesta de població activa

QUADRE III-10.7. EMPRESSES CULTURALS DE LES ILLES BALEARS PER NOMBRE D'ASSALARIATS (2019)

Nombre d'empreses segons persones assalariades

Sense assalariats	2.206	67,13%
D'1 a 2 assalariats	661	20,12%
De 3 a 9 assalariats	297	9,04%
De 10 a 49 assalariats	99	3,01%
Més de 50 assalariats	23	0,70%
TOTAL EMPRESSES	3.286	

Font: MCUD, Explotació de l'enquesta de població activa en l'àmbit cultural; INE, Enquesta de població activa

- CNAE 18. Arts gràfiques i serveis relacionats.
- CNAE 264. Fabricació d'instruments musicals.
- CNAE 476. Comerç al detall de béns culturals i d'esbarjo en establiments especialitzats.
- CNAE 581. Edició de llibres, diaris i altres activitats editorials.
- CNAE 59. Activitats cinematogràfiques de vídeo i programes de televisió i activitats d'enregistrament de so i edició musical.
- CNAE 60. Activitats de programació i emissió de televisió.
- CNAE 742. Activitats de fotografia.
- CNAE 900. Activitats de creació, artístiques i espectacles.
- CNAE 910. Activitats de biblioteques, arxius, museus i altres activitats culturals.

L'Institut d'Indústries Culturals de les Illes Balears (ICIB)

L'any 2018 es posa en marxa l'Institut d'Indústries Culturals de les Illes Balears (ICIB) amb l'objectiu de reforçar no només l'economia de la cultura, sinó també la seva capacitat en els processos de cohesió i transformació socials. A més, es pretén fer-ho des de l'enfortiment i la consolidació del teixit cultural, industrial i empresarial de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera. L'entitat s'adscriu a la Conselleria de Cultura, Participació i Esports, creada mitjançant l'article 39 de la Llei 13/2017, de 29 de desembre, de pressuposts generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'any 2018.

Amb la seva creació, el Govern de les Illes Balears vol dur a terme —a partir del treball conjunt amb persones i entitats de la cultura— polítiques de suport i acompanyament a les empreses i els agents que desenvolupen activitats productives en l'àmbit de la cultura.

El març del 2019 se selecciona, a través d'una convocatòria pública, el nou director gerent de l'ICIB, que presidirà el consell rector, que és l'òrgan general de participació i assessorament de l'ens, amb plena autonomia funcional.

El pla de gestió presentat pel director seleccionat, Jaume Reus, centra la seva aposta en cinc eixos:

1. L'impuls i la consolidació dels sectors culturals.
2. La democratització de la cultura.
3. La projecció internacional.
4. La coordinació interinstitucional.
5. Les especificitats territorials.

L'any 2019 comptava amb un pressupost aprovat d'1.500.000 d'euros, dels quals 500.000 euros provenen de la Conselleria de Treball, Comerç i Indústria, i 1.000.000 d'euros, de la Conselleria de Cultura per part de la Direcció General de Cultura.

10.1.3.3. La despesa en cultura a les Illes

Decreix el consum en béns i serveis culturals que fa la ciutadania balear entre el 2017 i el 2018. La despesa es redueix en un 7%, i la despesa mitjana per persona, en un 9%.

El 2018 la despesa de les Illes en béns i serveis culturals a les Illes Balears fou de 328,3 milions d'euros, fet que representa el 2,32% de la despesa total estimada en béns i serveis. La despesa mitjana per llar fou de 723,9 euros, i la despesa mitjana per persona es va situar en 280,7 euros.

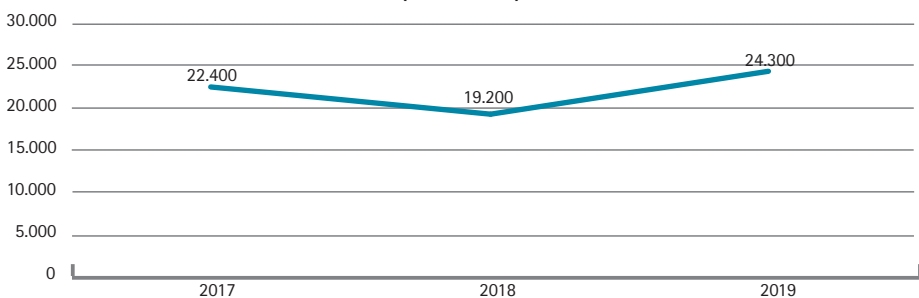
El consum superior es realitza en telefonia i serveis relacionats amb internet, seguit

de suports audiovisuals i de tractament de la informació. En activitat estrictament cultural, la compra de llibres i publicacions periòdiques, manifestada per un 21,9% de la ciutadania, és superior a la de serveis culturals, un 19% l'any 2018. (Vegeu el quadre IIIA-10.2., de despesa en béns i serveis culturals a les Illes Balears, 2018.)

10.1.3.4. L'ocupació en cultura

Si l'evolució de l'ocupació cultural es reduïa del 2017 al 2018, entre el 2018 i el 2019 s'incorporen al sector 5.100 treballadors més, la qual cosa representa un 26,5% més de persones ocupades en l'àmbit cultural. (Vegeu el gràfic III-10.10.)

Gràfic III-10.10.
Evolució de l'ocupació en cultura a les Balears. Nombre de treballadors culturals (2017-2019)

Font: CulturaBase. Enquesta de població activa. Ministeri de Cultura i Esports

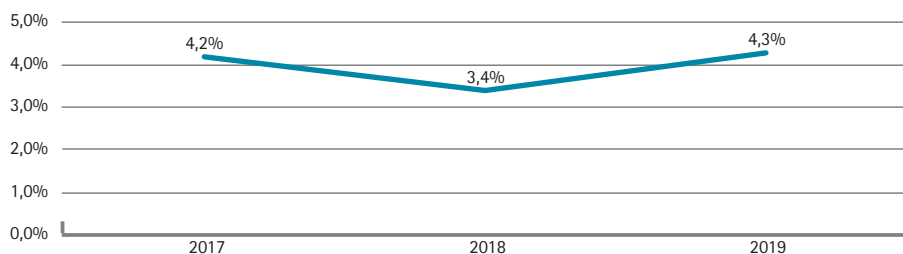
Coincideix amb un cert augment del nombre d'empreses culturals i també amb un període d'increment de la inversió pública en cultura. Pel que fa a l'ocupació cultural, ens tornam a situar, doncs, en una xifra un poc superior a la del 2017.

En relació amb el total de l'ocupació a les Illes Balears, l'ocupació cultural representa

el 2019, un 4,3%. (Vegeu el gràfic III-10.11. i el quadre III-10.8.)

No tenim xifres específiques de la situació a les Illes Balears quant a tipus d'activitat, edat o gènere, però l'anuari d'estadístiques del Ministeri de Cultura 2019 ofereix algunes dades de la situació a Espanya.

Gràfic III-10.11.
Percentatge de l'ocupació en cultura en relació amb l'ocupació total a les Illes Balears (2017-2019)

Font: CulturaBase. Enquesta de població activa. Ministeri de Cultura i Esports

QUADRE III-10.8. ALGUNES DADES SOBRE TIPUS D'ACTIVITAT, GÈNERE I EDAT EN L'ÀMBIT DE L'OCUPACIÓ CULTURAL (2019)

	TOTAL	Homes	Dones
Escriptors, periodistes i lingüistes	10,10%	53,90%	46,1
Artistes creatius i interpretatius	9,70%		
Arxivistes, bibliotecaris, conservadors, afins i ajudants	4%		
Professions i tècnics del món artístic i cultural	54,70%	66,30%	33,7
Altres professions	21,50%		

Entre 25 i 54 anys

Escriptors, periodistes i lingüistes + Arxivistes, bibliotecaris, conservadors, afins i ajudants	81,40%
Professions i tècnics del món artístic i cultural	82,20%

10.1.4. PARTICIPACIÓ CULTURAL. PATRIMONI, TURISME I MANIFESTACIONS CULTURALS

Entre els anys 2017 i 2019 les administracions han treballat per donar valor al patrimoni de les Illes, com ja hem vist reflectit en els increments pressupostaris, a través de diverses fites internacionals: la candidatura per l'obtenció del títol de patrimoni de la humanitat de la Menorca talaiòtica iniciada el 2017; l'entrada de la tècnica de la pedra en sec en la llista de patrimoni cultural immaterial de la humanitat per la Unesco l'any 2018, i el suport a Eivissa Patrimoni de la Humanitat; el cant de la Sibil·la a Mallorca, o al Consorci Serra de Tramuntana.

El nombre de béns inscrits com a béns d'interès cultural (BIC) l'any 2018, amb pràcticament nul·la variació respecte al 2017, fou de 3.068 béns, conformat majoritàriament per monuments (2.150 monuments) i zones arqueològiques (840 zones), seguit a molta distància per conjunts, llocs o jardins històrics (78 espais en total). (Vegeu el quadre IIIA-10.3., sobre el nombre de béns immobles inscrits com a béns d'interès cultural 2017-2018.)

Pot ser que l'esforç de les administracions públiques en la difusió i protecció del patrimoni balear hagi produït que els monuments i espais patrimonials es trobin entre els espais culturals més visitats per la ciutadania, i l'increment de nombre de visitants entre el 2015 (penúltim període analitzat) i el 2019 és de més del 50% en el cas de monuments i jaciments. Un 38,3% de la població de les Illes Balears va visitar museus, un 29,2% va visitar exposicions, un 21% va visitar galeries, un 47% va visitar monuments i un 21% va visitar jaciments. (Vegeu el quadre IIIA-10.4., sobre les persones que van participar en els diferents espais culturals: evolució 2015-2019, en percentatge de la població de cada comunitat.)

La freqüència de la visita dels ciutadans de les Illes Balears als espais cultura és baixa, tot i que no desproporcionada amb la mitjana d'Espanya. La participació i l'accés de la ciutadania a la cultura institucional o privada continua sent un dels reptes de les polítiques culturals. Pel que il·lustren les xifres, les persones que han visitat espais culturals els darrers tres mesos de les enquestes continuen sent —com en els darrers anys— una minoria. (Vegeu el quadre III-10.9.)

QUADRE III-10.9. PERCENTATGE DE PERSONES DE 15 O MÉS ANYS SEGONS L'ASSISTÈNCIA O VISITA A MUSEUS, EXPOSICIONS, GALERIES D'ART, MONUMENTS I JACIMENTS ARQUEOLÒGICS. 2019
(EN PERCENTATGE DE LA POBLACIÓ DE CADA COMUNITAT)

	Exposicions	Galeries d'art	Monuments	Museus	Jaciments arqueològics
En els darrers tres mesos	12,4	7,7	20,8	11,9	8,1
Entre tres mesos i un any	16,8	13,0	25,9	18,0	13,2
Fa més d'un any	41,8	37,8	38,5	39,5	44,7
Mai o gairebé mai	29,0	41,5	14,8	30,7	33,9

Font: Institut d'Estadística dels Illes Balears (Ibestat), a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, Enquesta d'hàbits i pràctiques culturals a Espanya 2018-2019 Espanya (CC BY 3.0)

L'any 2018 hi havia a les Illes Balears un total de 55 museus, entre els quals onze són museus d'art contemporani, vuit cases museu, vuit d'etnogràfics i set d'arqueològics, entre d'altres. (Vegeu el quadre IIIA-10.5., de museus i col·leccions museogràfiques per tipologia i any.)

En relació amb els museus, entre el 2014 i el 2018 s'incrementa en un 6,15% el nombre de persones que visiten museus, si bé entre el 2016 i el 2018 s'atura aquest increment i pràcticament es manté el mateix nombre de visitants. (Vegeu el quadre III-10.10.)

Pel que fa al turisme cultural, es manifesta que només un 0,7% de persones residents a Espanya que viatgen amb motius principalment culturals ho fan a les Illes Balears. Aquesta sembla una informació contradictòria amb la riquesa de béns d'interès cultural (BIC) existents a les Balears: un total de 3.068 béns culturals que representen més d'un 17% del conjunt de BIC de l'Estat espanyol. (Vegeu el quadre IIIA-10.6., sobre els percentatges respecte al total de viatges de residents a Espanya realitzats principalment per motius culturals segons destinació, 2017-2018.)

La participació cultural tradicionalment ha estat reconeguda com un indicador del desenvolupament de les societats. També ha estat reconeguda la importància de l'aportació de la cultura a l'economia i la necessitat de la inversió pública en cultura. Els darrers anys, però, s'han intensificat les reflexions que se centren a analitzar el retorn social de la cultura que parteixen del reconeixement del valor públic de la cultura.

En aquest sentit, i malgrat que no hi ha dades que permetin avaluar aquests beneficis socials de la cultura en el cas de les Balears, cal plantejar futurs estudis sobre l'estat de la cultura sobre la base de les dades que puguin anar més enllà de les quantificables.

I és en aquesta direcció que cal analitzar l'impacte de la cultura en àmbits que, en la versió més tradicional, s'han definit com: la cohesió social (que inclou la integració intercultural o de persones en risc d'exclusió social); l'aportació a la recerca, innovació i creativitat; en l'educació en cultura (generació de coneixement i capacitats, educació intercultural, treball col·lectiu i millora del rendiment escolar); el benestar i la salut de les persones; la sostenibilitat, i la millora en actituds i comportaments socials.

QUADRE III-10.10. PERSONES QUE VAN PARTICIPAR EN ELS DIFERENTS ESPAIS CULTURALS. EVOLUCIÓ 2015-2019 (EN PERCENTATGE DE LA POBLACIÓ DE CADA COMUNITAT)

	Nombre de visitants (2)	Mitjana de visitants per museu	Mitjana de visitants per museu obert
2018	3.251.443	59.117	60.212
2016	3.239.981	57.857	58.909
2014	3.062.964	53.736	55.690
Increment 2014-2018	6,15%		

Font: Institut d'Estadística dels Illes Balears (Ibestat) a partir de dades del Ministeri de Cultura i Esport. Espanya (CC BY 3.0)

10.1.4.1. Quins són els motius pels quals no participam més en l'activitat cultural?

QUADRE III-10-11. MOTIUS QUE MÉS INFLUEIXEN PER NO PARTICIPAR O ASSISTIR ALS DIFERENTS TIPUS D'ACTIVITAT CULTURAL A LES ILLES BALEARS												
	Es car	Es difícil aconseguir entrades	Poca oferta a la zona	Poca oferta a la zona	Poblemes de salut (vista)	Prefereix visites virtuals o TV	Resulta difícil sortir de casa	No té temps	No té interès	No té interès	No té amb qui anar	Problemes d'accessibilitat al recinte
Museus	9,3	0,8	23,6	5,4		0,6	5,0	29,5	19,8	2,2	0,8	
Lectura	Es car	Es difícil tenir accés	Poca oferta a la zona	Problemes de salut (vista)		Resulta difícil d'entendre	No té temps	No li agrada				
	11,1	1,0	1,5	9,1		4,0	61,5	9,7				
Teatre	Es car	Es difícil aconseguir entrades	Poca oferta a la zona	Poca oferta a la zona		Prefereix visites virtuals o TV	Resulta difícil sortir de casa	No té interès	No té interès	No té amb qui anar	Problemes d'accessibilitat al recinte	
	11,5	0,8	18,9	5,1		1,4	4,4	27,3	23,1	3,8	0,8	
Circ	Es car	Es difícil aconseguir entrades	Poca oferta a la zona	Poca oferta a la zona		Prefereix visites virtuals o TV	Resulta difícil sortir de casa	No té interès	No té interès	No té amb qui anar	Problemes d'accessibilitat al recinte	
	4,7	0,6	23,9	4,4		0,5	2,2	18,7	38,5	2,2	0,7	
Música clàssica	Es car	Es difícil aconseguir entrades	Poca oferta a la zona	Poca oferta a la zona		Prefereix visites virtuals o TV	Resulta difícil sortir de casa	No té interès	No té interès	No té amb qui anar	Problemes d'accessibilitat al recinte	
	9,0	0,9	15,1	2,9		1,5	4,3	18,4	42,1	2,0	0,9	
Música actual	Es car	Es difícil aconseguir entrades	Poca oferta a la zona	Poca oferta a la zona		Prefereix visites virtuals o TV	Resulta difícil sortir de casa	No té interès	No té interès	No té amb qui anar	Problemes d'accessibilitat al recinte	
	15,6	1,6	24,8	4,2		1,0	5,9	22,4	19,7	2,5	0,8	
Cinema	Es car	Es difícil aconseguir entrades	Poca oferta a la zona	Poca oferta a la zona		Prefereix visites virtuals o TV	Resulta difícil sortir de casa	No té interès	No té interès	No té amb qui anar	Problemes d'accessibilitat al recinte	
	23,3	0,9	9,0	0,8		6,4	8,2	35,8	8,6	2,7	1,2	

Font: Ministerio de Cultura y Deporte. Encuesta de Hábitos y Prácticas Culturales en España 2018-2019

Unitades: En % del total de la població.

És, doncs, en aquesta direcció —més complexa però més enriquidora alhora— que caldrà mesurar l'impacte de la cultura en el futur, un repte que actualment ocupa la major part de les agendes públiques en matèria de cultura a l'àmbit europeu.

10.2.

LLENGUA

10.2.1. INTRODUCCIÓ

Durant el 2019 han aparegut dades d'ús lingüístic corresponents al consum cultural en català dels joves de les Illes Balears i als diferents tipus de comunicació feta per part dels diferents col·lectius de la comunitat universitària (alumnes, personal d'administració i serveis i personal docent i investigador).

Es manté l'oferta de formació en llengua catalana amb modalitats diferents —presencial, semipresencial i a distància— i es complementa amb altres activitats adreçades a treballar habilitats lingüístiques concretes, com els tallers de conversa, o adreçades a un col·lectiu concret, com són els tallers per a joves nouvinguts. Diferents entitats han engegat campanyes de voluntariat lingüístic amb la idea de facilitar la pràctica de l'oralitat en un entorn menys formal. Es manté també l'expedició de certificats de coneixements de català per a persones adultes.

Val la pena dir que s'han aprovat dos decrets que tenen una repercussió important en l'àmbit de la certificació de coneixements

de llengua catalana i de la salvaguarda dels drets lingüístics. Així doncs, el Decret 21/2019 regula la convocatòria, l'organització de les proves i la certificació dels coneixements de llengua catalana que duu a terme la Direcció General de Política Lingüística i deroga el Decret 1/2014. El Decret 89/2019 crea i regula l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics.

10.2.2. ESTUDIS SOBRE USOS LINGÜÍSTICS

Durant l'any 2019 han aparegut les dades de diversos estudis que tenen com a objectiu analitzar els usos lingüístics en diferents sectors de la població de les Illes Balears. En el treball «Usos lingüístics i consum cultural en català dels joves de les Illes Balears»³ s'analitza la relació entre el coneixement de la llengua catalana i l'ús per part dels joves d'entre 15 i 29 anys residents a les Illes Balears. S'han pres com a base les dades procedents de l'estudi *Baròmetre de la cultura 2010*; l'estudi *El consum cultural de les Illes Balears. Informe dels resultats 2016*, i les dades obtingudes a l'*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*.

El fet de posar en relació les dades de les tres fonts revela una diferència important entre el coneixement de la llengua, que se situa entorn del 90%, i l'ús que se'n fa. Així doncs, en el grup d'edat més jove s'observa una disminució important de la capacitat d'atreure no catalanoparlants cap a l'ús del català, així com un ús creixent del castellà.

3. CASTELL, X.; MELIÀ, J.; VANRELL, M.M. (en premsa). «Usos lingüístics i consum cultural en català dels joves de les Illes Balears», *Treballs de Sociolingüística Catalana*.

En el sector cultural, la situació del català és precària sobretot en l'àmbit d'internet, els videojocs, la música i el cinema. Les causes d'aquesta situació es relacionen amb la poca oferta disponible i amb la difusió escassa de l'oferta existent. Tanmateix, la relació entre el coneixement i l'ús o consum en una determinada llengua també pot estar mediatitzada per factors no necessàriament lingüístics, sinó de tipus social, actitudinal, ideològic i identitari. (Vegeu el gràfic III-10.12. i el gràfic III-10.13.)

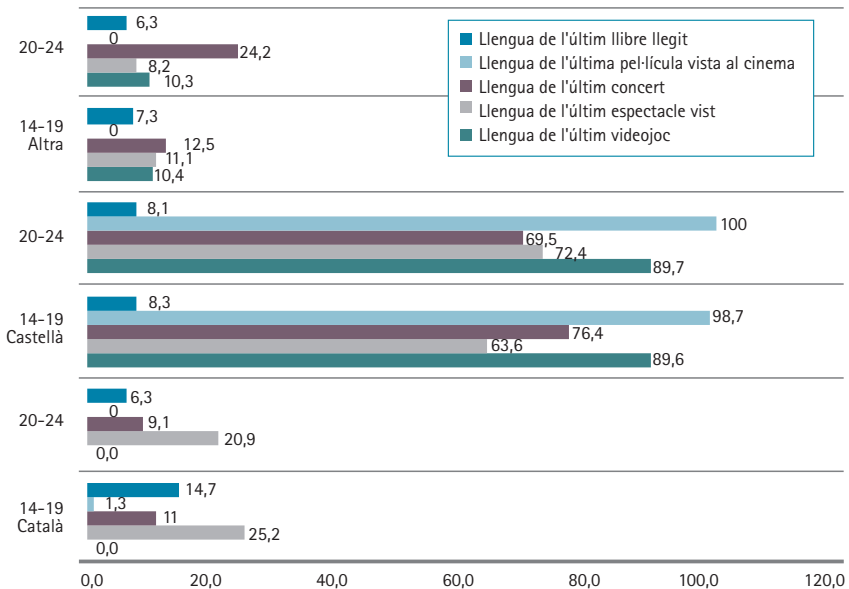
L'any 2019 també s'ha elaborat l'*Enquesta sobre els usos lingüístics a la Universitat de les Illes Balears*. A l'enquesta hi apareixen representats els tres col·lectius que confor-

men la comunitat universitària (alumnes, personal docent i investigador i personal d'administració i serveis) i es recullen els usos de la llengua catalana, la castellana i l'anglesa. Es va enviar per UIB Digital, la xarxa d'ús intern de la Universitat de les Illes Balears, i era una enquesta voluntària. Les dades acadèmiques es restringeixen als estudis de grau.

Pel que fa al personal d'administració i serveis (PAS), es presenten les dades corresponents a l'ús de cada llengua en les comunicacions orals internes (en general i segons el servei), en l'atenció oral al públic (també en general i segons el servei). Un 75,5% dels membres d'aquest col·lectiu (108/143) van respondre el qüestionari.

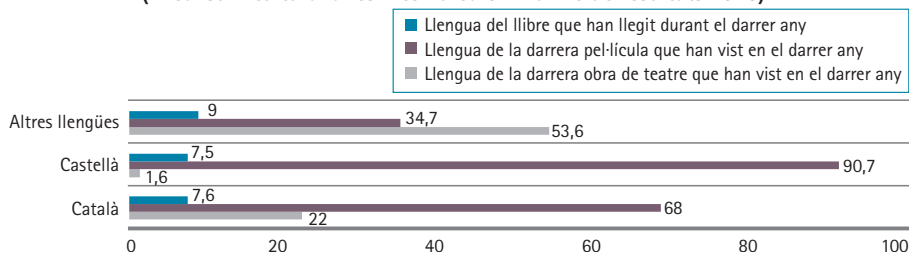
Gràfic III-10.12.

Ús de les llengües segons l'edat en diferents sectors culturals (Baròmetre de la cultura 2010)

Gràfic III-10.13.

Ús de les llengües per joves de fins a 34 anys en diferents sectors culturals (El consum cultural a les Illes Balears. Informe de resultats 2016)

Amb relació al personal docent i investigador, es mostren les dades que tenen a veure amb la llengua d'impartició de l'assignatura (en general i segons el departament) i el percentatge d'assignatures/grups impartits exclusivament en cadascuna de les tres llengües. De la plantilla de 1.695 professors, 434 —un 25,6%— van respondre l'enquesta.

Pel que fa al col·lectiu d'alumnes, va contestar l'enquesta un 11,09%. Es presenten els resultats amb relació a les explicacions orals a classe, altres usos lingüístics (preguntes al professor, respostes del professor, enunciat dels exàmens, respostes als exàmens) i la percepció dels usos lingüístics a classe segons els professors i els alumnes.

Finalment, en l'estudi s'hi presenten dues comparatives. La primera és entre els resultats d'aquesta enquesta i els de l'*Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi* (EULIB2014), que se centra en les variables llengua familiar i llengua d'impartició segons els alumnes i els professors (enquesta UIB), i llengua inicial i llengua habitual (EULIB2014). La segona comparativa s'estableix amb les dades re-

collides en altres universitats de la Xarxa Vives d'Universitats. (Vegeu el gràfic III-10.14. i el gràfic III-10.15.)

10.2.3. CREACIÓ DEL GABINET D'ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ (GALMIC)

Des de l'any 2018 el Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears organitza les Jornades de Qualitat Lingüística als Mitjans de Comunicació. Els objectius principals d'aquestes jornades són reflexionar sobre la llengua com a eina bàsica de feina del periodista i sobre la responsabilitat dels professionals dels mitjans de comunicació com a difusors de models lingüístics de referència, suscitar inquietud i interès per fer un ús de la llengua correcte i adequat, facilitar eines per analitzar críticament els usos lingüístics propis i proporcionar recursos per continuar millorant la praxi lingüística en l'àmbit professional.

A l'edició del 2018 hi van participar 21 persones (13 professionals de la comunicació, quatre persones que treballaven a l'Administració pública i dues en altres

professions). A la del 2019 hi van participar 23 persones (17 professionals de la comunicació, dues persones que treballaven a l'Administració pública i una que treballava en un altre sector).

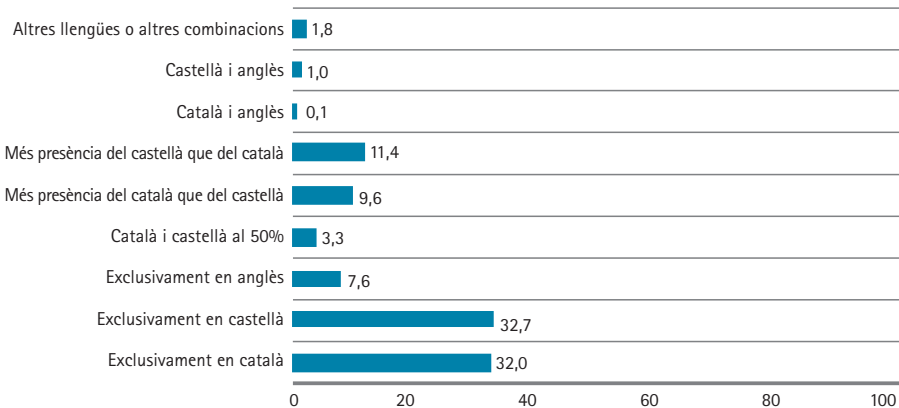
A la segona edició de les jornades, s'hi van presentar les conclusions de la primera edició, un document elaborat a partir de les aportacions fetes pels participants, ponents i assistents, i que es troba disponible al lloc

web de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca del Govern de les Illes Balears.

Aquestes conclusions s'estructuren a partir de quatre punts: llengua, societat i mitjans de comunicació audiovisuals; el perfil lingüístic dels professionals dels mitjans audiovisuals; l'assessorament lingüístic als mitjans audiovisuals, i la responsabilitat institucional amb relació a la qualitat lingüística dels mitjans públics.

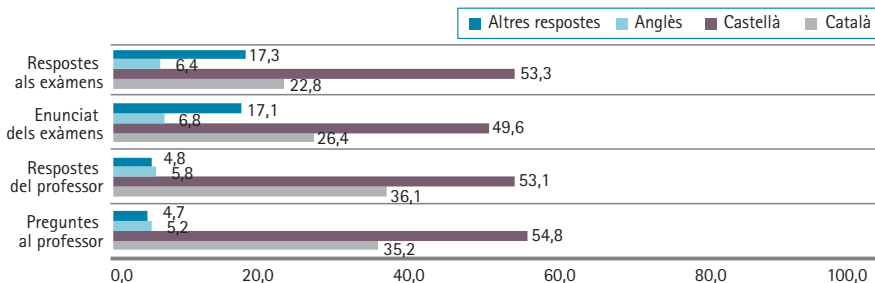
Gràfic III-10.14.

Llengua d'impartició de l'assignatura, dades generals de tots els graus

Gràfic III-10.15.

Altres usos lingüístics (se n'exclouen el Grau de Llengua i Literatura Catalanes, el grau de Llengua i Literatura Espanyoles i el Grau d'Estudis Anglesos)

Com a resposta a la necessitat expressada en les conclusions de tenir un servei que ofereixi assessorament lingüístic als mitjans de comunicació en català, a començament del 2020 el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears ha creat el Gabinet d'Assessorament Lingüístic als Mitjans de Comunicació (GALMIC). A més d'oferir assessorament lingüístic als mitjans de comunicació, el GALMIC té atribuïdes les funcions d'elaborar i editar materials bibliogràfics relacionats amb la llengua i els mitjans de comunicació, organitzar conferències i seminaris sobre la qualitat lingüística als mitjans i cooperar amb la Comissió Tècnica d'Assessorament Lingüístic i els tècnics del Servei Lingüístic de la UIB per a les funcions que se li assignin.

10.2.4. OFERTA DE FORMACIÓ EN LLENGUA CATALANA

Les Illes Balears és una de les comunitats de l'Estat espanyol amb el nombre més elevat de població nouvinguda. Per afrontar aquesta realitat, cal assegurar l'acolliment lingüístic i cultural des del sistema d'ensenyament reglat, però també més enllà de la formació reglada.

Com a part de la formació reglada la llengua catalana s'ensenyava com a assignatura, però també és la llengua vehicular d'altres assignatures juntament amb el castellà. A més d'això, alguns centres han engegat programes amb metodologia AICLE (aprenentatge integrat de continguts i llengua estrangera), que implica la impartició de continguts també en una llengua estran-

gera, habitualment l'anglès però també el francès o l'alemany.

Com a complement d'aquesta formació lingüística reglada existeixen una sèrie d'actuacions per facilitar que els alumnes nouvinguts adquireixin les competències lingüístiques necessàries. Des de l'any 2002 els alumnes que cursen estudis d'educació secundària compten amb el PALIC (Pla d'Acolliment Lingüístic i Cultural), adreçat als alumnes nouvinguts que presentin mancances en el coneixement de la llengua catalana, la castellana o les dues.

A més a més, l'àrea de llengua de l'Institut d'Estudis Baleàrics organitza, en col·laboració amb la Direcció General de Primera Infància, Innovació i Comunitat Educativa, tallers de llengua per a joves nouvinguts de 12 a 17 anys que tenen pocs coneixements de llengua catalana. Des del 2017, per iniciativa dels centres de professorat (CEP), s'ha engegat un programa de dinamització lingüística a centres educatius de primària i secundària que té com a objectiu la millora de la competència oral, però també la presa de consciència de les actituds dels alumnes cap a la llengua catalana.

L'èxit en l'assoliment de les competències lingüístiques en català en la formació reglada és evident si tenim en compte l'ús del català en les proves de selectivitat. Així doncs, des del 1994, any en què es va recollir per primera vegada aquesta informació, en l'actualitat el percentatge gairebé s'ha triplicat: del 32,2% del juny de 1994 s'ha passat aproximadament al 80%. (Vegeu el quadre III-10.12.)

QUADRE III-10.12. ÚS DE LA LLENGUA CATALANA EN ELS EXÀMENS DE SELECTIVITAT A LES BALEARS PER ILLES (2006-2019)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa-Formentera
2006	73,4	72,5	92,5	66,1
2007	74,1	72,7	92,2	70,2
2008	76,8	75,5	93,5	72,5
2009	77,2	76,2	95,5	70,2
2010	77,8	76,2	93,8	75,9
2011	78,8	77,7	94,6	75,6
2012	81,1	79,7	96,6	80,2
2013	80,4	79,7	91,9	77,1
2014	82,6	81,6	95,5	79,2
2015	81,1	80,4	96,3	83,3
2016	78,7	77,9	94,3	72,6
2017	79,6	77,8	96,9	79,6
2018	79,0	77,8	89,8	87,9
2019	77,5	76,8	96,0	67,1

Font: Centre de Documentació Sociolingüística de les Illes Balears

Més enllà de la formació reglada, les Illes Balears ofereix una formació en llengua catalana variada i en formats diferents (formació en línia, centres d'autoaprenentatge, classes presencials o semipresencials). Alguns dels organismes que ofereixen cursos de català són les escoles oficials d'idiomes, administracions com ajuntaments, consells insulars o altres organismes que depenen de l'Administració com ara l'Escola Balear d'Administració Pública; organismes com l'Institut d'Estudis Eivissencs a Eivissa o l'Institut d'Estudis Baleàrics, amb seu a Mallorca, el Servei Lingüístic de la Universitat de les Illes Balears, i organitzacions no governamentals com sindicats o associacions.

Les escoles oficials d'idiomes ofereixen cursos de llengua catalana des del nivell

bàsic A1 al nivell avançat C2 amb modalitat presencial i lliure. Els cursos presencials són de quatre hores setmanals dos dies a la setmana. Els centres de Palma, Calvià, Inca, Eivissa i Maó són els que ofereixen cursos de llengua catalana, però no tots els centres ofereixen tots els nivells. (Vegeu el quadre III-10.13.)

L'Institut d'Estudis Baleàrics organitza cursos de llengua catalana i tallers de conversa per a joves nouvinguts, de vegades amb la col·laboració d'altres organismes del Govern, ajuntaments i amb organitzacions no governamentals.

Els seus cursos de llengua catalana presenten tres modalitats: presencial, semipresencial i a distància. Els cursos presencials tenen una durada de 80 hores i es distri-

bueixen en tres sessions setmanals de dues hores. Els cursos semipresencials combinen l'autoaprenentatge, el seguiment d'un professor i l'assistència a sessions presencials. Tenen una durada total de 35 hores amb una sola sessió de 2,5 hores per setmana. Els cursos a distància combinen l'autoaprenentatge mitjançant aula virtual amb el seguiment d'un professor. Com en el cas dels cursos presencials, tenen una durada de 80 hores d'autoaprenentatge per internet.

A més d'aquestes cursos, l'IEB ha organitzat 43 tallers de conversa, que han tingut l'assistència de 783 alumnes, i 48 tallers per a joves nous, amb l'assistència de 991 joves. A més, l'IEB, en col·laboració amb altres organismes com ajuntaments, posa a disposició dels usuaris els centres de català, que són espais dotats de recursos per facilitar l'autoaprenentatge de la llengua catalana. Actualment hi ha centres a Palma, Eivissa, Inca, Ciutadella, Manacor i Calvià. (Vegeu el quadre III-10.14.)

QUADRE III-10.13. MATRÍCULES DE CURSOS PRESENCIALS DE CATALÀ DE LES ESCOLES OFICIALS D'IDIOMES (EOI) A LES ILLES BALEARS PER NIVELL D'ACREDITACIÓ A QUÈ OPTEN (2019-2020)

	Palma	Calvià	Inca	Maó	Eivissa	Total
A2	56	5	-	22	20	103
B1	134	9	-	17	21	181
B2	243	10	10	48	63	374
C1	467	18	25	61	97	668
C2	314	6	-	38	38	396

Font: EOI

QUADRE III-10.14. CURSOS GENERALS DE LLENGUA CATALANA A L'INSTITUT D'ESTUDIS BALEÀRICS (2015-2019)

	Presencials	Presencials	Semipresencials	A distància	Total
2015	Cursos	46	22	3	71
	Alumnes	1.133	496	133	1.762
2016	Cursos	61	36	6	103
	Alumnes	1.549	885	511	2.945
2017	Cursos	97	49	12	158
	Alumnes	2.453	1.261	806	4.520
2018	Cursos	77	38	11	126
	Alumnes	1.928	860	988	3.776
2019	Cursos	73	36	6	115
	Alumnes	1.671	799	763	3.233

Font: IEB; Govern de les Illes Balears

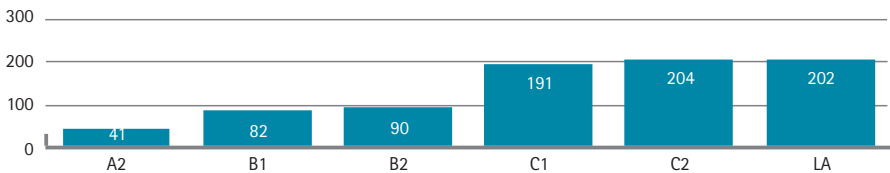
L'Escola Balear d'Administració Pública ofereix cursos presencials dels nivells A2, B1, B2 i C1; cursos semipresencials dels nivells B2, C1 i C2, i cursos totalment en línia del nivell C1, C2 i de llenguatge administratiu (LA). L'any 2019 aquesta oferta s'ha complementat amb vuit tallers d'expressió escrita del nivell B1/B2, 17 del nivell C1/C2 i també amb 12 tallers d'expressió oral del nivell A2/B1/B2 i 36 del nivells C1/C2. (Vegeu el gràfic III-10.16.)

El Servei d'Assessorament Lingüístic (SAL) del Consell Insular de Formentera ofereix cursos de català de diferents nivells en dos mòduls: d'octubre a gener i de febrer a maig/juny. De manera complementària,

també s'organitzen cursos destinats a col·lectius concrets com ara el col·lectiu sanitari, mitjançant un conveni amb l'Hospital de Formentera, o la Guàrdia Civil. (Vegeu el gràfic III-10.17.)

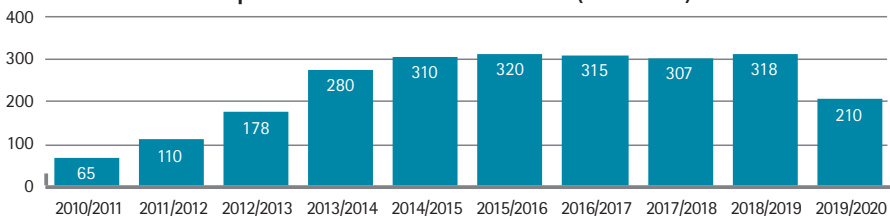
Altres institucions o organismes també ofereixen cursos de llengua catalana. Per exemple, la Universitat de les Illes Balears (UIB), mitjançant el Servei Lingüístic, organitza cursos, sobretot per als alumnes que participen en els programes de mobilitat però també per als diferents col·lectius de la comunitat universitària. Els certificats que emet el Servei Lingüístic d'haver superat les proves des del nivell A2 tenen reconeixement oficial. (Vegeu el gràfic III-10.18.)

Gràfic III-10.16.
Inscripcions als cursos de català de l'EBAP per nivells (2019)

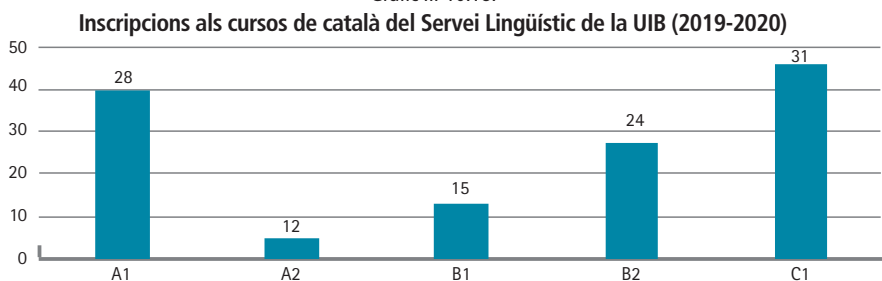
Font: EBAP; Govern de les Illes Balears

Gràfic III-10.17.
Inscripcions als cursos de català del SAL (2010-2020)

Font: SAL; Consell Insular de Formentera

Gràfic III-10.18.

L'Escola Municipal de Mallorca de Manacor ha organitzat de manera ininterrompuda des de l'any 1973 cursos de català, al costat d'altres cursos o tallers literaris, de ball i instruments tradicionals, etc. Els cursos es corresponen amb els certificats sobre avaluació i certificació de coneixements de català del Govern de les Illes Balears (A2, B1, B2, C1, C2 i llenguatge administratiu). (Vegeu el quadre III-10.15.)

Paraula - Centre de Serveis Lingüístics ofereix tallers d'expressió oral en grups reduïts per preparar aquesta habilitat pensant en les proves oficials. Aquests tallers s'organitzen en nivells diferents: B1-B2 i C1-C2.

També hi ha diverses entitats que organitzen campanyes de voluntariat lingüístic, com ara Paraula - Centre de Serveis Lingüístics; la Universitat de les Illes Balears; la Plataforma per la Llengua, i el Servei d'Assessorament Lingüístic del Consell Insular de Formentera. La idea subjacent d'aquestes campanyes és posar en contacte aprenents de català que vulguin millorar les seves habilitats orals d'una manera més distesa amb catalanoparlants que pretenquin compartir la llengua i aprendre d'altres cultures.

10.2.5. EXPEDICIÓ DE CERTIFICATS

Una motivació important a l'hora d'assistir a cursos de català, a més de millorar les competències lingüístiques, és l'obtenció de certificats de coneixements de català. Així mateix, mitjançant la formació reglada també és possible rebre certificats de coneixement de català. A partir del curs 1999/2000 en l'educació secundària obligatòria i del curs 2000/2001 pel que fa al batxillerat, hi ha la possibilitat d'obtenir els nivells B1 o B2 segons la nota de català a 4t d'ESO i B2 o C1 també segons la nota de català a 2n de batxillerat.

Els certificats també es poden obtenir mitjançant la superació d'una prova que es convoca des de les escoles oficials d'idiomes, la universitat i l'Administració, a través de la Direcció General de Política Lingüística i l'Escola Balear d'Administració Pública. (Vegeu els quadres III-10.16. i III-10.17.)

10.2.6. NOVA NORMATIVA

Durant el 2019 s'han aprovat dos decrets: el Decret 21/2019, de 15 de març, pel qual es regulen els certificats de coneixements

de llengua catalana i les proves per obtenir-los, i el Decret 89/2019, de 29 de novembre, a partir del qual es crea i regula l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics a les Illes Balears.

El Decret 21/2019 (BOIB núm. 35, de 16 de març de 2019) regula la convocatòria, l'organització i la gestió de les proves i la certificació dels coneixements de llengua catalana que duu a terme la Direcció Ge-

neral de Política Lingüística. Mitjançant aquest decret es deroga el Decret 1/2014, de 10 de gener, d'avaluació i certificació de coneixements de llengua catalana, que establia que l'Institut d'Estudis Balearics era l'encarregat d'organitzar i gestionar les proves de coneixements de llengua catalana i la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitat, a través de l'IEB, era qui havia d'expedir els certificats que regulava aquest decret.

QUADRE III-10.15. INSCRIPCIONS ALS CURSOS DE CATALÀ DE L'ESCOLA MUNICIPAL DE MALLORQUÍ DE MANACOR (2016-2019)

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2016/2017	11	42	38	76	58	20	12	257
2017/2018	-	42	55	92	86	35	14	324
2018/2019	-	50	37	72	77	46	26	308

Font: Escola Municipal de Mallorca

QUADRE III-10.16. CERTIFICATS EMESOS PER LA DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2014-2019)

	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2014	327	223	250	255	86	53	1.194
2015	459	255	295	279	121	49	1.458
2016	659	408	350	376	79	120	1.992
2017	721	780	749	572	239	94	3.155
2018	741	1255	1260	898	219	130	4.503
2019	836	936	710	838	140	127	3.587

Font: Direcció General de Política Lingüística

QUADRE III-10.17. CERTIFICATS EMESOS PER L'ESCOLA BALEAR D'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA (2014-2019)

	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2014	30	0	4	21	18	64	137
2015	30	13	8	18	8	55	132
2016	22	13	5	25	16	39	120
2017	20	26	9	22	13	30	120
2018	15	25	42	41	25	44	192
2019	5	14	12	36	30	64	161

Font: EBAP; Govern de les Illes Balears

Amb el Decret 24/2015, de 7 d'agost, pel qual s'estableixen les competències i l'estructura orgànica bàsica de les conselleries de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears es crea la Direcció General de Política Lingüística, integrada dins la Conselleria de Cultura, Participació i Esports. La Direcció General de Política Lingüística, per tant, passa a assumir la certificació dels coneixements de llengua catalana de la població adulta més enllà de la formació reglada i, per tant, l'organització i gestió de les proves. També és l'encarregada del reconeixement de certificats equivalents.

El Decret 89/2019 (BOIB núm. 162, de 30 de novembre de 2019) crea i regula l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics amb l'objectiu de vetlar per la defensa i promoció dels drets lingüístics dels ciutadans a les Illes Balears. Altres administracions ja disposen d'un instrument similar (per exemple la Generalitat de Catalunya, el Govern Basc i la Generalitat Valenciana) i hi ha figures amb objectius comuns a indrets com Finlàndia, Gal·les o el Quebec.

L'àmbit d'actuació de l'Oficina és el de l'Administració autonòmica, d'altres administracions públiques amb seu a les Illes Balears i també pot intervenir en el cas de subjectes privats que vulnerin els drets lingüístics dels ciutadans de les Illes Balears.

Les funcions concretes de l'Oficina de Defensa dels Drets Lingüístics són: recollir i tramitar les reclamacions sobre la vulneració de drets lingüístics, així com suggeriments relacionats amb aquests drets, atendre les consultes amb relació als drets lingüístics i a la normativa que els empara,

difondre informació sobre els drets lingüístics i la necessitat de garantir-los, col·laborar amb els òrgans i ens dependents de l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears que han rebut reclamacions o suggeriments, fer propostes de mesures normatives per garantir els drets lingüístics, col·laborar amb els òrgans de l'Administració de la CAIB en matèria de protecció dels drets dels consumidors i els usuaris, i afavorir mitjançant assessorament i recursos la col·laboració amb institucions, organismes i entitats públiques i privades per garantir els drets lingüístics.

S'atendran tres tipus de sol·licitud d'actuació: reclamacions que denunciïn la vulneració dels drets lingüístics dels interessats; suggeriments adreçats a la garantia dels drets lingüístics i a millorar l'atenció dels serveis públics, i consultes per obtenir assessorament amb relació als drets lingüístics.